

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

2. olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vantaan lausunto (22.6.2021):

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

1. Onko hallituksen esitysluonnoksen mukainen kuraattorin kelpoisuus toimiva oppilaitoksen opiskeluhuoltotyötä silmällä pitäen vai
2. Olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi?

Vantaa kannattaa vaihtoehtoa 2: sosiaalityöntekijä tai sosionomi(amk)

Kuraattorin kelpoisuus

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta, sivu 10:

“Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että kuraattorin tehtävän kelpoisuusvaatimusta täsmennettäisiin siten, että kelpoinen toimimaan kuraattorina olisi henkilö, joka on suorittanut sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:ssä tarkoitetun ylempään korkeakoulututkinnon tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun sosiaalialalle soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon (sosionomi). Lisäksi kelpoisuusvaatimukset täyttäisi henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaalialalle, kasvatustieteisiin tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista.”

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta, sivu 20:

“Valmistelun aikana on esitetty toisena vaihtoehtona kuraattorin kelpoisuudelle, että kuraattorilta vaadittaisiin laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön kelpoisuus. Kuraattorina voisi siis toimia joko sosiaalityöntekijä tai sosionomi (AMK). Tämä vaihtoehto edistäisi asiakasturvallisuutta, palvelujen laatua ja yhdenvertaisuutta. “

Kelpoisuusehtona tulisi olla laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö. Esitetty vaihtoehto yksi on edelleen tulkinnanvarainen eikä varmista kuraattorin riittävää sosiaalihuollon osaamista. Kuraattorin työn kehittäminen vahvaksi sosiaalialan ammatiksi, jossa koulutus pohja on yhtenäinen, selkeyttää ja yhdenmukaistaa tehtäväkuva ja vahvistaa palvelun laatua osana sosiaalipalvelujärjestelmää. Tehtävän selkiyttäminen koulutus pohjan yhtenäistämällä tuo vaikuttavuutta palvelun laatuun.

Kuraattoripalvelu on paitsi opiskeluhuoltoa, myös vahvasti sosiaalihuoltoa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ohjaa ensisijaisesti ennaltaehkäisevään, koko oppilaitosyhteisöä tukevaan yhteisölliseen opiskeluhuoltoon. Sosiaalialan koulutus tuottaa hyvät edellytykset tähän (esimerkiksi sosionomikoulutuksen menetelmälliset ja käytännönläheiset koulutussisällöt, sosiaalityössä rakenteellisen sosiaalityön osaaminen ja käytäntötutkimus).

Kuraattorityö esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa on ennaltaehkäisevää sosiaalihuollon asiantuntijatyötä, joka perustuu työtä ohjaavan sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemiseen ja koulutuksen tuottamaan laaja-alaiseen sosiaalialan osaamiseen. Asiakkaiden tulee ymmärtää mitä kuraattori tekee, työnkuva ei laajalla kelpoisuusehdolla ole selkeä varsinkaan asiakkaille. Tämä asettaa asiakkaat eriarvoiseen asemaan kuraattoripalvelun laadun ja sisällön osalta.

Kuraattoreita lukuun ottamatta muut opiskeluhuollon toimijat (lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi ja vastaava kuraattori) ovat kaikki rekisteröityjä ammattihenkilöitä, joiden toimintaa Valvira valvoo. Valvonta on hyvin tärkeää asiakkaiden oikeusturvan

toteutumisen kannalta, mikä on mahdollista toteuttaa vain, jos kuraattorit ovat sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Asiakkaan oikeusturvakeinot ulottuvat vain sosiaalihuollon ammattihenkilöihin. Kuraattorit, jotka eivät ole laillistettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä, eivät ole lakisääteisen valvonnan piirissä, eikä heillä ole esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista oikeutta arvioida sitä, milloin oppilaan asiassa on oltava yhteydessä huoltajiin. He eivät siis pysty hoitamaan tätä työhönsä kuuluvaa tehtävää, vaan arviointi täytyy siirtää jollekin sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka ei välttämättä tunne oppilasta ja hänen tilannettaan.

Vastaavan kuraattorin tehtävää tulisi avata ja linjata oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkemmin. Oppilaitoksilla tulee oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaan olla käytettävissä vastaavan kuraattorin palvelut turvaamaan sosiaalityön osaaminen opiskeluhuollossa. Kaikissa kunnissa näitä palveluja ei ole, eikä tehtävää hoida sosiaalityöntekijän kelpoisuuden omaava vastaava kuraattori. Kunnat voivat nimetä myös kenet tahansa sosiaalityöntekijän, jolla ei välttämättä ole opiskeluhuollon osaamista, hoitamaan vastaavan kuraattorin tehtävää oman työnsä ohella, jotta lain kirjain toteutuu. Lasten ja nuorten tasavertaisuuden näkökulmasta tällainen tilanne on kestävä.

Sitovat mitoitukset, toimipisteiden määrä

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta, sivu 6:

“Ehdotuksen mukaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan piiriin kuuluvassa perusopetuslain mukaisessa opetuksessa tulisi olla vähintään yksi kuraattori 670:tä oppilasta kohti ja yksi psykologi 780:tä oppilasta kohti ja toisen asteen koulutuksessa tulisi samoin olla vähintään yksi kuraattori 670:tä opiskelijaa kohti ja yksi psykologi 780:tä opiskelijaa kohti”.

Sitovat mitoitukset ovat oppilas- ja opiskelijamääriltään kohtuulliset mahdollistaen nykyistä paremmin yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamista ja työn painopisteen siirtämistä korjaavasta toiminnasta varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Sitovat mitoitukset parantaisivat oppilaiden yhdenvertaisuutta opiskeluhuollon saatavuudessa. Kannatettavaa on, että sitova mitoitus koskisi sekä esiopetusta, perusopetusta että toisen asteen koulutusta ja mitoitus olisi saman suuruinen eri asteilla. Oppilas- ja opiskelijamäärien lisäksi olisi hyvä huomioida myös toimipisteiden lukumäärä ja etäisyys tosiasiallisten palveluiden turvaamiseksi. Oppilas- ja opiskelijamäärä sitovassa mitoituksessa olisi oltava sama sekä kuraattoreilla että psykologeilla. Hallituksen esityksessä ei ole perusteltu miksi ehdotetaan eri mitoitusta psykologeille ja kuraattoreille.

Psykologien saatavuus

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta, sivu 18:

“Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut yliopistojen kanssa psykologian maisterin tutkintoon johtavan koulutuksen aloittajamäärän lisäämisestä yhteensä noin sadalla aloittajalla vuosina 2020—2022”

Psykologien saatavuus herättää edelleen suurta huolta. Miten työntekijöitä saadaan rekrytoitua jatkossa huomattavia määriä, kun tälläkin hetkellä vakanssien täyttämässä on ollut suuria vaikeuksia myös pääkaupunkiseudulla? Lisäykset koulutuspaikkoihin eivät tuottane tarpeeksi psykologeja opiskeluhooltoon.

Tiivistelmä:

Vantaa kannattaa kuraattorien pätevyysvaatimukseksi sosiaalityöntekijän tai sosionomin koulutusta. Kuraattorin työ vaatii sosiaalialan koulutuksen, jolloin vältytään myös valvontaan liittyviltä ongelmilta. Ehdotus, että “kelpoinen on henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaalialalle, kasvatustieteisiin tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista” on edelleen tulkinnanvarainen eikä varmista kuraattorin riittävää sosiaalihuollon osaamista. Kuraattorin työn kehittäminen vahvaksi sosiaalialan ammatiksi, jossa koulutus pohja on yhtenäinen, selkeyttää ja yhdenmukaistaa tehtäväkuva ja vahvistaa palvelun laatua osana sosiaalipalvelujärjestelmää. Tehtävän selkiyttäminen koulutus pohjan yhtenäistämällä tuo vaikuttavuutta palvelun laatuun.

Sitovat mitoitukset tulisi olla samansuuruiset sekä kuraattoreille että psykologeille. Lisäksi olisi huomioitava toimipisteiden lukumäärä ja etäisyys.

Vastaavan kuraattorin tehtäväkuvaus tulisi määritellä nykyistä tarkemmin.

Psykologien saatavuus herättää suurta huolta. Jo tällä hetkellä psykologeja on ollut vaikeaa saada edes pääkaupunkiseudulle.

Immonen Anna
Vantaan kaupunki / Kasvatus ja oppiminen